

I/8. A kereszténység kialakulása és elterjedése

Bevezetés

A **kereszténység** a világ egyik legnagyobb vallása, amely az **1. században**, a **Római Birodalomhoz tartozó Júdeában** alakult ki. Kezdetben a zsidó vallás egyik irányzatának számított, később azonban önálló világvallássá vált.

A kereszténység kialakulása és elterjedése alapvetően megváltoztatta Európa történelmét, hiszen a középkorban az egyház a társadalom egyik legfontosabb intézményévé vált.

1. Júdea helyzete és a kereszténység kialakulása

Júdea a Római Birodalomban

Júdea a Kr. u. 1. században a **Római Birodalom** egyik tartománya volt. A zsidók megtarthatták vallásukat, de idegen uralom alatt éltek, adót fizettek Rómának, és sokan várták a felszabadulást.

A zsidó vallás **egyistenhívő** volt. A zsidók hittek abban, hogy Isten elküldi a **Messiást**, vagyis a megváltót, aki helyreállítja népe szabadságát.

Sokan politikai vezetőt vártak, aki megszabadítja őket a római uralomtól, Jézus azonban másfajta megváltást hirdetett.

Jézus fellépése

Jézus működését **Keresztelő János** készítette elő, aki bűnbánatra szólította fel az embereket, és a Messiás eljövételét hirdette.

Názáreti Jézus Galileában kezdett tanítani. Követőket gyűjtött maga köré, közülük kerültek ki a **12 apostol**, vagyis Jézus legfontosabb tanítványai.

Jézus tanításai hamar sok követőt szereztek, ugyanakkor a vallási vezetők egy része veszélyesnek tartotta növekvő népszerűségét.

2. Jézus tanításai és az első keresztény közösségek

Jézus tanításai

Jézus tanításának középpontjában az állt, hogy **Isten minden embert szeret**, ezért az embereknek is szeretniük kell egymást.

Legfontosabb tanításai:

- **szeretet** – Isten és embertársaink szeretete;
- **megbocsátás** – még az ellenségeinknek is meg kell bocsátani;
- **irgalmasság** – segíteni kell a szegényeket és elesetteket;
- **emberi egyenlőség** – Isten előtt minden ember egyenlő.

Jézus gyakran **példabeszédekben** tanított. Ezek rövid történetek voltak, amelyek erkölcsi tanulságokat fogalmaztak meg.

Jézus halála és feltámadása

Jézus tanításai miatt konfliktusba került a zsidó vallási vezetőkkel. Elfogták, majd **Poncius Pilátus**, Júdea római helytartója kereszthalálra ítélte.

A keresztény hit szerint azonban Jézus **feltámadt**, majd a mennybe ment. A feltámadásba vetett hit lett a kereszténység egyik legfontosabb alapja.

Az első keresztény közösségek

Jézus halála után tanítványai tovább hirdették tanításait. Az első keresztény közösség **Jeruzsálemben** alakult ki, amelynek vezetője **Péter apostol** volt.

A keresztény közösségekben fontos szerepet kapott a segítségnyújtás, a közös imádkozás és a szertartások megtartása.

A keresztény tanításokat később az **Újszövetség** könyvei rögzítették. Legfontosabb részei a **négy evangélium**, amelyek Jézus életét és tanításait mutatják be.

A kereszténység elterjedésében kiemelkedő szerepe volt **Pál apostolnak**. Felismerte, hogy Jézus tanítása nemcsak a zsidókhoz, hanem minden néphez szól. Missziós útjai során sok új keresztény közösséget alapított.

3. A kereszténység elterjedése és az üldözések

A terjedés okai

A kereszténység néhány évszázad alatt gyorsan elterjedt a Római Birodalomban.

Terjedését segítette:

- a **Pax Romana**, vagyis a birodalom hosszú békés időszaka;
- a fejlett római úthálózat;
- a görög és latin nyelv használata;
- a birodalom városainak kapcsolatrendszere.

A kereszténység sok ember számára azért volt vonzó, mert **reményt és közösséget adott**. Azt tanította, hogy Isten előtt minden ember egyenlő, és minden hívő számára elérhető az üdvösség.

Keresztényüldözések

A római állam sokáig nem fogadta el a kereszténységet. Ennek egyik oka az volt, hogy a keresztények nem voltak hajlandók részt venni a **császárkultuszban**, vagyis nem tisztelték istenként a császárt.

Ezért gyakran államellenesnek tartották őket, és több alkalommal üldözték a keresztényeket.

A hívők közül sokan vállalták hitükért a halált. Őket **mártíroknak** nevezzük.

Az üldözések azonban nem tudták megállítani a kereszténység terjedését.

4. A kereszténység elfogadása és az egyház kialakulása

Nagy Konstantin és a fordulat

A kereszténység helyzete **Nagy Konstantin** uralkodása alatt változott meg.

313-ban kiadta a **milánói ediktumot**, amely vallásszabadságot biztosított a keresztények számára.

Ezzel megszűntek az üldözések, és a keresztény egyház szabadon működhetett.

A keresztény hit egységesítése

A kereszténység terjedésével szükségessé vált a tanítások egységes értelmezése.

325-ben Nagy Konstantin összehívta a **niceai zsinatot**. A **zsinat** az egyházi vezetők tanácskozása, amelyen a hit fontos kérdéseiről döntöttek.

A későbbi zsinatok során alakult ki a **Szentháromság tana**, amely szerint az Atya, a Fiú és a Szentlélek egyetlen Istent alkot.

A kereszténység államvallássá válása

380-ban I. Theodosius császár a **thesszalonikai ediktummal** a kereszténységet a Római Birodalom hivatalos vallásává tette.

Az egyház szervezete ekkorra már kialakult:

- a **püspökök** vezették a keresztény közösségeket;
- a nagyobb városok püspökei nagyobb tekintélyre tettek szert;

- a római püspökből alakult ki később a **pápa** intézménye.

Összegzés

A **kereszténység** az **1. században Júdeában** alakult ki **Jézus tanításai** alapján. Követői, különösen **Péter és Pál apostol**, gyorsan terjesztették tanításait a Római Birodalomban.

A vallás terjedését segítette a birodalom egysége és a keresztény közösségek ereje, bár kezdetben üldözték követőit. A fordulatot **313-ban a milánói ediktum** hozta el, majd **380-ban a kereszténység államvallássá vált**.

A keresztény egyház a középkor egyik legfontosabb intézménye lett, amely évszázadokon keresztül meghatározta Európa kultúráját és gondolkodását.

Fontos évszámok

- **313** – Milánói ediktum, vallásszabadság a keresztényeknek
- **325** – Niceai zsinat
- **380** – Thesszalonikai ediktum, a kereszténység államvallás lett

Fontos fogalmak

- **Messiás** – megváltó, Isten küldötte
- **apostol** – Jézus küldötte, tanításainak terjesztője
- **evangélium** – örömhír, Jézus életét és tanításait bemutató írás
- **Újszövetség** – a keresztény Biblia Jézusról szóló része
- **Pax Romana** – a Római Birodalom békés időszaka
- **mártír** – hitéért meghalt keresztény
- **zsinat** – egyházi vezetők tanácskozása
- **államvallás** – az állam hivatalosan támogatott vallása

Fontos személyek

- **Názáreti Jézus** – a kereszténység alapítója
- **Keresztelő János** – Jézus fellépésének előkészítője
- **Péter apostol** – az első keresztény közösség vezetője
- **Pál apostol** – a kereszténység elterjesztője a nem zsidó népek között
- **Poncius Pilátus** – Jézus elítélője
- **Nagy Konstantin** – a kereszténység támogatója
- **I. Theodosius** – a kereszténységet államvallássá tevő császár